

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાતની વડી અદાલતમાં, અમદાવાદ ખાતે

ક્રીમીનલ અપીલ (દોષસિદ્ધિ સામે) નં. ૨૩૩ / ૨૦૦૯

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એન.વી. અંજારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા
૨	પત્રકારને રીફર કરવામાં આવશે કે નહીં?	હા
૩	શું માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની ખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના

=====

રફીકભાઈ હબીબભાઈ કુરેશી....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ માટે અ. મિનેશ સી. દવે, અધિવક્તા

શ્રીમતી મોના ભટ્ટ, વિદ્વાન સહાયક સરકારી વકીલ, વિરોધી(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

ક્રમાંક ૧ માટે

=====

તારીખ : ૨૬/૦૩/૨૦૧૫

સીએવી ચુકાદો

વર્તમાન અપીલ ૩૦મી એપ્રિલ, ૨૦૦૮ના રોજ પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશ વિરુદ્ધ દાયર કરવામાં આવી છે.

સત્ર કેસ નં. ૭૨ વર્ષ ૨૦૦૭, અમેરેલીના માનનીય સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા. નીચલી અદાલતે અહીંના અપીલકર્તા સહિત બે આરોપીઓ, તેમજ અપીલકર્તા-આરોપી નં. ૧ની પત્ની ફરીદાબેન-આરોપી નં. ૨, સામે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૪૮૮-એ, ૩૦૬, ૧૧૪ હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે વિચારણા કરી હતી.

૨. અપીલકર્તાને ઉક્ત ગુનાઓ માટે દોષિત ઠરાવવામાં આવ્યો; કલમ ૪૮૮-અ, આઈ.પી.સી. હેઠળની દોષસિદ્ધિ બાબતે તેને બે વર્ષની કઠોર કારાવાસની સજા તથા રૂ. ૦૧,૦૦૦/-નો દંડ કરવામાં આવ્યો અને દંડ અદા ન કરવામાં આવે તો ત્રણ માસની સાદી કારાવાસ ભોગવવાની સજા કરવામાં આવી. કલમ ૩૦૬, આઈ.પી.સી. હેઠળ નોંધાયેલી દોષસિદ્ધિ બાબતે અપીલકર્તાને ૧૦ વર્ષની કઠોર કારાવાસની સજા તથા રૂ. ૧૦,૦૦૦/-નો દંડ કરવામાં આવ્યો અને દંડની ચુકવણી ન થાય તો વધુ એક વર્ષની સાદી કારાવાસ ભોગવવાની સજા કરવામાં આવી. તમામ સજાઓ એકસાથે ચાલશે તેમ તથા સેટ-ઓફ વગેરેનો લાભ મળવાપાત્ર રહેશે તેમ આદેશ કરવામાં આવ્યો. આરોપી ક્રમાંક ૨ને નિર્દોષ છૂટકારો આપવામાં આવ્યો.

૩. ફરિયાદ દિનાંક ૦૮મી જૂન, ૨૦૦૭ના (આંક ૩૦) અંતર્ગત, જે મૃતક-ઝુબેદાબેનની માતાએ દાખલ કરી હતી, ફરિયાદ પક્ષનો કેસ, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, એવો હતો કે તેમની પુત્રી-મૃતકએ દસ વર્ષ અગાઉ ભાવનગરના રફિકભાઈ હબીબભાઈ સાથે લગ્ન કર્યા હતા. આ વૈવાહિક સંબંધમાંથી તેમને ચાર સંતાનો થયા હતા. પ્રારંભિક વર્ષોમાં દાંપત્ય જીવન સુખરૂપ રીતે ચાલતું હતું, પરંતુ છેલ્લા પાંચ વર્ષથી અપીલકર્તા-આરોપી રફિક તેમની પુત્રીને હેરાન કરતો અને માર મારતો હતો, એમ ફરિયાદીએ જણાવ્યું. તેથી તેણી પતિના વર્તન અંગે ફરિયાદો લઈને પિતૃગૃહ આવતી રહેતી હતી, પરંતુ ફરિયાદી તેણીને સમજાવતી હતી. અપીલકર્તાએ આરોપી નંબર ૨ સાથે બીજાં લગ્ન કર્યા હતા. સૌ ભાવનગરમાં સાથે રહેતા હતા, પરંતુ હેરાનગતિના કારણે મૃતકે પોતાના ચાર સંતાનો સાથે અલગ રહેવાનું શરૂ કર્યું. જણાવવામાં આવ્યું કે છેલ્લા એક વર્ષથી મૃતક પોતાના પિતૃગૃહમાં હતી અને ત્યાં સંતાનો સાથે રહી રહી હતી. તેણીએ ૦૬મી જૂન, ૨૦૦૭ના રોજ પોતાના પિતૃગૃહમાં ઝેર પી લીધું હતું અને ૦૮મી જૂન, ૨૦૦૭ના સાંજના આશરે ૦૭.૩૦ વાગ્યે અમરેલી સિવિલ હોસ્પિટલમાં તેનું મૃત્યુ થયું હતું. બંને આરોપીઓ સામે ઉપરોક્ત ગુનાઓનો આક્ષેપ કરી નોંધ કરવામાં આવી હતી.

૩.૧ ફરિયાદના આધારે, લીલિયા પોલીસ મથકમાં ગુ.ર.નં. ૧૮/૨૦૦૭ હેઠળ પ્રાથમિક માહિતી અહેવાલ નોંધવામાં આવ્યો હતો. કેસની તપાસ કરવામાં આવી અને પ્રાથમિક તપાસ પછી, લીલિયા ખાતેની ન્યાયિક દંડાધિકારી, પ્રથમ વર્ગની અદાલત સમક્ષ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. ગુનાઓ સત્ર અદાલતમાં ચલાવી શકાય તેવા હોવાથી, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૨૦૮

હેઠળ કેસ સત્ર અદાલતમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. સત્ર કેસ ક્રમાંક ૭૨/૨૦૦૭ નોંધાયો હતો.

૩.૨ પોતાનો કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે આઠ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી, જેમાં ફરિયાદી માતા ઝુબેદાબેન અલીભાઈ પઠાણ (પી.ડબલ્યુ. ૨, આંક ૧૬), સાક્ષીઓ રફીકભાઈ અલીભાઈ, ભાઈ (પી.ડબલ્યુ. ૩, આંક ૧૭) તથા ભાભી શબાનાબેન રફીકભાઈ (પી.ડબલ્યુ. ૪, આંક ૧૮)નો સમાવેશ થતો હતો. બાળ સાક્ષી મીનાઝ રફીકભાઈ કુરેશી, પુત્રી,ની તપાસ કરવામાં આવી હતી (પી.ડબલ્યુ. ૫, આંક ૧૯). ડૉ. ધર્મેશ પ્રવીણચંદ્ર ગાંધી (પી.ડબલ્યુ. ૧, આંક ૧૧), જે અમરેલીની સિવિલ હોસ્પિટલમાં તબીબી અધિકારી હતા, તેમની પણ તપાસ કરવામાં આવી. એલ.એસ.આઈ.- રાંચોડભાઈ બારૈયા, લીલીયા પોલીસ સ્ટેશન (પી.ડબલ્યુ. ૬, આંક ૨૦), હેડ કોન્સ્ટેબલ દુદાભાઈ (પી.ડબલ્યુ. ૭, આંક ૨૮) તેમજ પી.એસ.આઈ. અશોકસિંહ, લાઠી પોલીસ સ્ટેશન (પી.ડબલ્યુ. ૮, આંક ૩૧), તપાસ અધિકારી,ની પણ તપાસ કરવામાં આવી. આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજ પુરાવામાં પોલીસ અહેવાલ (આંક ૧૩), પી.એમ. નોંધ (આંક ૧૫), એ.એસ.આઈ. દ્વારા ચાડી (આંક ૨૧) અને અહેવાલ (આંક ૨૨), તેમજ સ્થળનું પંચનામું (આંક ૨૫), ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું (આંક ૨૬) અને એફ.એસ.એલ. ચાડી તથા અહેવાલ (આંક ૩૨ અને ૩૩)નો સમાવેશ થતો હતો.

૩.૩ આક્ષેપિત નં. ૨-ફરીદાબેનને આરોપિત ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ છૂટકારો આપવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે અપીલકર્તા-આક્ષેપિત નં. ૧ને પડકારાયેલ ચુકાદો અને આદેશ મુજબ દોષિત ઠેરવી સજા ફટકારવામાં આવી હતી.

૩.૪ નીચલી અદાલત દ્વારા અપીલકર્તા સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનામાં દોષસિદ્ધિ નોંધવા માટે આધારરૂપ મુખ્ય જુબાની બાળ સાક્ષી-મીનાજબેન (આંક ૧૯)નું હતું. તેઓ મૃતકની પુત્રી હતી અને ચોથા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતી હતી. તેમણે અન્ય બાબતો સાથે જણાવ્યું હતું કે ઘટનાની તારીખ પહેલાં ૭-૮ દિવસ પૂર્વે તેમની માતાએ એસ.ટી.ડી. બૂથ પરથી અપીલકર્તા-તેમના પિતાએ ટેલિફોન પર વાત કરી હતી. તેમના નિવેદન અનુસાર, અપીલકર્તાએ તેમની માતાને કહ્યું હતું કે તેણે ઝેર પી લેવું જોઈએ, અન્યથા તે તેને મારી નાખશે.

૪. અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી મિનેશ સી. દવે, આક્ષેપિત ચુકાદો અને આદેશને પડકારતાં, અદાલતને રેકૉર્ડ પુરાવાના સંબંધિત ભાગથી અવગત કરાવ્યા. તેમણે રજૂઆત કરી કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-એ હેઠળના ગુનાના સંબંધમાં સજાની અવધિ પૂર્ણ થઈ ગઈ હોવા છતાં, પુરાવામાં કૂરતાના આવશ્યક તત્વો પ્રગટ થતા નથી અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-એ હેઠળનો ગુનો સાબિત થતો નથી. તેમણે રજૂઆત કરી કે મૃતકના સગા એવા સાક્ષીઓએ કૂરતાના સ્વરૂપ તથા આરોપીઓની તરફથી થયેલ કહેવાતા કૂર વર્તન અંગે પરસ્પર વિભિન્ન નિવેદનો આપ્યા હતા; તેથી તે વિશ્વસનીય પુરાવો ગણાવી શકાય તેમ નથી અને ગુનો સાબિત થતો નથી. વધુમાં રજૂઆત કરવામાં આવી કે

કોઈપણ દષ્ટિએ, આક્ષેપિત હેરાનગતિની ઘટનાઓ ન તો વિશિષ્ટ હતી અને ન તો એવી પ્રકૃતિની હતી કે જેને ક્ષૂરતા ગણાવી શકાય.

૪.૧ જેટલા અંશે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળ નોંધાયેલી દોષસિદ્ધિનો પ્રશ્ન હતો, તેટલા અંશે અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી હતી કે મૃતકના અપીલકર્તા સાથેના વૈવાહિક સંબંધમાંથી પાંચ સંતાનો હતા અને તેમનું લગ્નજીવન લાંબું રહ્યું હતું, જે પરિસ્થિતિઓ એ સૂચક હતી કે તે પોતાના સંતાનોને નિરાધાર મૂકી આત્મહત્યાનો માર્ગ નહીં અપનાવે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન સત્ર અદાલત અલ્પવયીન સાક્ષી-મિનાઝના નિવેદન પર આધાર રાખી શકતી નહોતી (આંક ૧૯). રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તેના સાક્ષ્યને વિશ્વસનીય માની શકાય તેમ નહોતું, જેથી એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય કે મૃતકને અપીલકર્તાએ આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી આપી હતી. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે મૃતકના મૃત્યુ સમયે પિતૃગૃહમાં રહેવાની તથા ચાર સંતાનોની જવાબદારી હોવાની જેવી અન્ય સહાયક હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓ પર પણ ભાર મૂક્યો હતો. તેમણે દલીલ કરી હતી કે આત્મહત્યાના કારણ અને મૃતક દ્વારા આત્મહત્યાનો ફત્ત્ય કરવામાં આવ્યા વચ્ચે કોઈ તાત્કાલિક અને સીધો સંબંધ નહોતો. રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉશ્કેરણીનું કોઈ પુરાવું નહોતું, જે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનાનો પ્રત્યક્ષ બનાવ સાબિત કરી શકે.

૪.૨ અપીલકર્તા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે સર્વોચ્ચ અદાલતના સંજય ઉર્ફે સંજય સિંહ સેંગર વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય [૨૦૦૨ ક્રિ.એલ.જે. ૨૭૯૬ (એસસી)], ભગવંદાસ વિ. કરતર સિંહ [એઆઈઆર ૨૦૦૭ એસસી ૨૦૪]

અને સોહન રાજ શર્મા વિ. હરિયાણા રાજ્ય [૨૦૦૮ ક્રિ.એલ.આર. (એસસી) ૩૪૦]ના નિર્ણયો પર આધાર મૂક્યો. તેમણે વધુમાં આ વડી અદાલતના દિપુભાઈ મોહનભાઈ પરમાર વિ. ગુજરાત રાજ્ય [(૧૯૯૦ (૨) જીએલએચ (યુજે) ૧૦]ના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો. અપીલકર્તા તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે આગળ કર્ણાટક વડી અદાલતના કે. રામકૃષ્ણપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય [૨૦૦૬ ક્રિ.એલ.જે. ૪૩૧૩]ના નિર્ણય પર પણ, તેમજ મદ્રાસ વડી અદાલતના થાંગા દુરાઈ વિ. રાજ્ય અને અન્ય [૨૦૦૭ ક્રિ.એલ.જે. ૪૩૭૭]ના નિર્ણય પર પણ આધાર મૂક્યો.

૪.૩ વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજક શ્રીમતી મોના ભટ્ટે રજૂઆત કરી કે ખાસ કરીને મૃતકની માતા અને ભાઈના પુરાવામાંથી હેરાનગતિ તથા ફૂરતાના કૃત્યો સ્પષ્ટ રીતે પ્રગટ થાય છે. આરોપીના ભાગે ફૂર વર્તન સાબિત થયું હતું; તેથી ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-એ હેઠળની દોષસિદ્ધિ યોગ્ય હતી. વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજકે વધુમાં રજૂઆત કરી કે નીચલી અદાલતે મૃતકની પુત્રી મિનાઝ (પી.ડબ્લ્યુ.પ)ના પુરાવા પર યોગ્ય અને યોગ્ય રીતે આધાર રાખ્યો છે. રજૂઆત કરવામાં આવી કે જોકે તે બાળ સાક્ષી હતી, છતાં તે નિવેદન આપવા માટે પૂરતી પરિપક્વ હતી અને તેના પુરાવાને અવિશ્વસનીય ઠેરવવાનું કંઈ નહોતું. વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજકના જણાવ્યા મુજબ, ઉક્ત સાક્ષી (પી.ડબ્લ્યુ.પ) દ્વારા વર્ણવાયેલ આરોપી અને મૃતક વચ્ચેની ટેલિફોનિક વાતચીતની ઘટનાએ દર્શાવ્યું કે આરોપી તરફથી ગંભીર ઉશ્કેરણી કરવામાં આવી હતી, જેના કારણે મૃતકને અંતિમ પગલું ભરવા માટે મજબૂર થવું પડ્યું. રજૂઆત કરવામાં આવી કે ભારતીય સ્ત્રી પોતાના પતિ દ્વારા તેના પ્રત્યે

ઉચ્ચારવામાં આવેલા કોઈપણ શબ્દોને ભાવનાત્મક રીતે સ્વીકારશે. રજૂઆત કરવામાં આવી કે ઉશ્કેરણી પરિસ્થિતિઓના કુલ સમુચ્ચયનું પરિણામ હોઈ શકે છે, જે આત્મહત્યાના પ્રેરણાના અપરાધ સમાન બને છે. વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજકે રજૂઆત કરી કે પુરાવાનો સંદર્ભ લઈને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળનો અપરાધ સિદ્ધ થાય છે. વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજકે વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશને ટેકો આપ્યો અને વિનંતી કરી કે અપીલકર્તા-આરોપી પર લાદવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ અને સજા જાળવવામાં આવવી જોઈએ. તેમણે ધ્યાન દોર્યું કે આરોપીની ફૂર વર્તણૂકના કારણે, જેના પરિણામે મૃતક પત્નીએ આત્મહત્યા કરી, ચાર બાળકોને રિમાન્ડ હોમમાં રહેવું પડ્યું. વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજકે રજૂઆત કરી કે ચાર બાળકોની માતા પોતાના પર કરવામાં આવેલી ફૂરતા અત્યંત ઊંચા દરજ્જાની ન હોય ત્યાં સુધી આત્મહત્યા ન કરે.

૪.૪ વિદ્વાન વધારાના સરકારી વકીલે મોહદ્. હોશાન, એ.પી. વિ. એ.પી. રાજ્ય [(૨૦૦૨) ૭ એસ.સી.સી. ૪૧૪] પર આધાર મૂકીને પોતાની દલીલોનું સમર્થન કર્યું અને દલીલ કરી કે મૃતક પર સતત માનસિક ફૂરતા કરવામાં આવી હતી, જેના કારણે તેણીએ આત્મહત્યા કરી. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય વિ. ગુમાન અને અન્ય [(૨૦૦૯) ૧૬ એસ.સી.સી. ૨૭૭]ના અન્ય એક નિર્ણય પર આધાર રાખીને તેણી તરફથી એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું કે સમગ્ર રીતે પુરાવાનું વાચન કરતાં એવું જણાય છે કે ગંભીર ઉશ્કેરણી હતી, જે સામાન્ય સ્ત્રીને પોતાનું જીવન અંત કરવાનો પૂરતો આધાર બની શકે. ત્યારબાદ, થાનુરામ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય [(૨૦૧૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૫૩]ના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપીને રજૂ

કરવામાં આવ્યું કે સ્ત્રી સાથે ફૂર વર્તન કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી સામાન્ય રીતે આત્મહત્યા કરતી નથી. બાલાજી વિ. પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા પ્રતિનિધિત્વ પામેલ રાજ્ય [(૨૦૧૦) ૧૨ એસ.સી.સી. ૫૫૪]ના નિર્ણયનો પણ આધાર લઈને દલીલ કરવામાં આવી કે બાળ સાક્ષીનું પુરાવું સ્વીકારી શકાય છે અને રજૂ કરવામાં આવ્યું કે વર્તમાન કેસમાં બાળકે અપીલકર્તાને ખોટી રીતે ફસાવવાનું કોઈ કારણ નથી. અંતે, વિદ્વાન વધારાના સરકારી વકીલે વજરેશ વેંકટરાઈ અન્વેકર વિ. કર્ણાટક રાજ્ય [એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૨૮]ના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો, જેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે મહિલાને થપ્પડ મારીને કરાયેલ હુમલો તેની ગૌરવભાવનાને આઘાત પહોંચાડી શકે છે અને કોઈ વિશિષ્ટ વર્તન તેને આત્મહત્યા સુધી લઈ ગયું કે નહીં, તે દરેક કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પર આધારિત રહેશે.

૫. આ અદાલતે અપીલકર્તા-અભિયુક્ત તરફથી તેમજ ફરિયાદ પક્ષ તરફથી કરવામાં આવેલી દલીલો પર વિચાર કર્યો. રેકૉર્ડ પરની સાક્ષ્યનું સૂક્ષ્મ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું. કલમ ૪૮૮-એ, ભારતીય દંડ સંહિતાના ગુનાની આચરણી બાબતની સાક્ષ્યની દૃષ્ટિએ જોતા, માતા-ઝુબેદાબેન (પી.ડબલ્યુ. ૨, આંક ૧૬) એ નિવેદન આપ્યું કે તેમની પુત્રી આરોપી પતિ દ્વારા કરવામાં આવતી ખરાબ વર્તણૂક અંગે ફરિયાદ કરતી પિયરના ઘરે આવતી હતી. આરોપી તેમની પુત્રીને મારતો અને હેરાન કરતો હતો અને એક વખત તો હાથમાં ચાકુ લઈને તેની પાછળ દોડ્યો હતો. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપીએ ફરીદા નામની અન્ય સ્ત્રીને ઘરે લાવી હતી અને તેમની પુત્રી ચાર પુત્રીઓ તથા એક પુત્ર, જે વૈવાહિક સંબંધમાંથી જન્મેલા હતા, સાથે ભલે ભાવનગરમાં જ, પરંતુ અલગ રીતે

વસવાટ કરતી હતી. મૃતક અને આરોપી વચ્ચેનું લગ્ન સમૂહ લગ્નવિધિમાં થયું હતું. રફીક (પી.ડબલ્યુ. ૩, આંક ૧૭)નું નિવેદન, જે મૃતકનો ભાઈ હતો, અને આરોપીનું નામ પણ રફીક હતું, તે પણ આરોપી દ્વારા મૃતક પર કરવામાં આવેલી હેરાનગતિ તરફ સંકેત આપે છે. પુત્રી-મિનાઝ (પી.ડબલ્યુ. ૫, આંક ૧૯)નું નિવેદન પણ આરોપી દ્વારા તેની માતા પ્રત્યે કરવામાં આવેલી હેરાનગતિ અને ફૂરતા અંગે સહાયક હતું. તેણીએ કહ્યું હતું કે આરોપી તેની માતાને મારતો હતો, તેના પિતાએ બીજી સ્ત્રીને ઘરે લાવી હતી અને તેઓને પિયરના ઘરે રહેવા માટે મજબૂર કરવામાં આવ્યા હતા. આ મુદ્દે તેની (પી.ડબલ્યુ. ૫) સાક્ષ્ય સ્વીકાર્ય અને વિશ્વસનીય હતી અને તે હદ સુધી માન્ય રાખી શકાય તેવી હતી. સાક્ષીઓ (પી.ડબલ્યુ. ૨, પી.ડબલ્યુ. ૩ અને પી.ડબલ્યુ. ૫)ની સાક્ષ્યએ મૃતક સામે આરોપીના હેરાનગતિપૂર્ણ અને ફૂર વર્તન બાબતે પરસ્પર એકબીજાની પુષ્ટિ કરી. સમગ્ર સાક્ષ્યને એકસાથે વાંચતાં, વાજબી રીતે એ નિષ્કર્ષ નીકળી શકે કે કલમ ૪૯૮-એ હેઠળનો ગુનો સાબિત થયો છે. નીચલી અદાલતે કલમ ૪૯૮-એના ગુના બાબતે નોંધેલો દોષસિદ્ધિનો આદેશ યથાવત્ રાખવો આવશ્યક છે. કોઈ પણ દષ્ટિએ, ઉક્ત દોષસિદ્ધિ માટેની સજા અપીલકર્તા-અભિયુક્ત પહેલેથી જ ભોગવી ચૂક્યો છે.

૬. ધારા ૩૦૬, આઈ.પી.સી. અંતર્ગત નોંધાયેલા દોષસિદ્ધિના મુદ્દા પર આવતાં, આ કલમ આત્મહત્યા માટેના દુષ્પ્રેરણાના અપરાધની જોગવાઈ કરે છે. તેમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરે, તો એવી આત્મહત્યા કરાવવામાં જે કોઈ દુષ્પ્રેરણા આપે, તેને વધુમાં વધુ ૧૦ વર્ષ સુધીની અવધિના, કોઈપણ વર્ગના કેદથી દંડિત કરવામાં આવશે, અને તે દંડ માટે પણ જવાબદાર

રહેશે. કોઈ બાબતના દુષ્પ્રેરણાની વ્યાખ્યા ધારા ૧૦૭, આઈ.પી.સી. હેઠળ કરવામાં આવી છે અને દુષ્પ્રેરણાનો અપરાધ દંડ સંહિતામાં અપરાધ તરીકે નિર્ધારિત એક સ્વતંત્ર અને ભિન્ન અપરાધ છે. કોઈ વ્યક્તિએ કોઈ બાબત કરાવવામાં દુષ્પ્રેરણા આપી હોવાનું ત્યારે કહેવાય, જ્યારે તે કોઈ વ્યક્તિને તે બાબત કરવા માટે ઉશ્કેરે, અથવા તે બાબત કરવા માટે એક કે વધુ વ્યક્તિઓ સાથે ષડયંત્રમાં જોડાય. કોઈ વ્યક્તિ જાણબૂઝીને સહાય કરે અથવા તે બાબત થતી અટકાવવા માટે ગેરકાયદેસર રીતે ચૂકે ત્યારે પણ દુષ્પ્રેરણાનો અપરાધ કરે છે.

૬.૧ ફરિયાદ પક્ષ તરફથી એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે સાક્ષી-મિનાઝ (પી.ડબ્લ્યુ. ૫) એ પોતાના પુરાવા (આંક ૧૯)માં જણાવ્યું હતું કે તેની માતા-મૃતક પત્નીએ એક એસ.ટી.ડી./પી.સી.ઓ. બૂથ પર પિતા સાથે વાતચીત કરી હતી અને આરોપી-પિતાએ તેની માતાને જણાવ્યું હતું તથા ધમકી આપી હતી કે તેણે પિતૃગૃહમાં પાછી જવું જોઈએ અથવા મરી જવું જોઈએ, અથવા તે તેણીને મારી નાખશે. રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ શબ્દો ઉચ્ચારવાની અને આરોપી-પતિ દ્વારા મૃતક પત્નીને ધમકી આપવાની આચરણ ઘટના, પત્નીએ આત્મહત્યા કરવાના બનાવની તારીખથી ૭-૮ દિવસ પૂર્વેની હતી અને અત્રેનું પુરાવું વિશ્વસનીય હોવાથી, તેનાથી સંબંધ સ્થાપિત થયો હતો તથા એ ઉશ્કેરણીરૂપ હતું, જેના પરિણામે પત્ની આત્મહત્યા કરવા પ્રેરાઈ હતી. રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે પુરાવા સાથે અન્ય પુરાવાનું પણ અવલોકન કરતાં આ પાસું ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળના અપરાધની રચના કરતું હતું.

૬.૨ સોહન રાજ શર્મા વિ. હરિયાણા રાજ્ય [૨૦૦૮ ક્રિ.એલ.આર. (સ.ક.) ૩૪૦] માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત આવશ્યક તત્વોને, જે દુષ્પ્રેરણાનો ગુનો પૂર્ણ કરવા જરૂરી છે, રેખાંકિત કર્યા બાદ, “પ્રેરિત કરવું” શબ્દના અર્થ તથા ભાવને આ રીતે સમજાવ્યું હતું,

“‘પ્રેરિત કરવું’ શબ્દનો શબ્દશઃ અર્થ કોઈ કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવું, પ્રેરણા આપવી, આગળ ધપાવવું અથવા મનાવીને કરાવવું એવો થાય છે. કલમ ૧૦૭ની ત્રણ કલમોમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તેમ, અબેટમેન્ટ પ્રેરણા, ષડ્યંત્ર અથવા ઇરાદાપૂર્વકની મદદ દ્વારા થઈ શકે છે. કલમ ૧૦૮માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જો અબેટમેન્ટના પરિણામે કરાયેલ કૃત્ય કરવામાં આવે અને એવા અબેટમેન્ટ માટે દંડની કોઈ જોગવાઈ ન હોય, તો ગુનેગારને મૂળ ગુના માટે નક્કી કરાયેલ દંડથી દંડિત કરવામાં આવશે. કલમ ૧૦૯માં ‘અબેટેડ’નો અર્થ એ ચોક્કસ ગુનો થાય છે જેનું અબેટમેન્ટ કરવામાં આવ્યું હોય. તેથી, જે અબેટમેન્ટ માટે કોઈ વ્યક્તિ સામે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોય તે ગુનો સામાન્ય રીતે સાબિત થયેલા ગુના સાથે સંકળાયેલો હોય છે.” (પરા ૧૦)

૬.૩ મહિન્દર સિંહ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય [૧૯૯૫ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબ્લ્યુ ૪૫૭૦] માં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંત એ છે કે માત્ર એટલા કારણો કે પતિએ પત્ની સાથે ફૂર વર્તન કર્યું હતું અને અવસાન પામેલ પત્ની સામેની ફૂરતા સાબિત થઈ છે, તેના આધારે જ આપમેળે આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય નહીં કે તે આત્મહત્યાના દુષ્પ્રેરણ સમાન હતું.

૬.૪ આરોપીના ફૂર વર્તનનો પુરાવો મળ્યો હોવા છતાં, તે આપમેળે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનાનું સ્થાપન કરી શકતો નથી. ત્યાં ‘ઉશ્કેરણી’ હોવી આવશ્યક છે, જે આત્મહત્યાની ક્રિયા સાથે નજીકથી સંકળાયેલી હોય અને જેમાં તે ક્રિયા સાથે સ્પષ્ટ સંબંધ હોય; અને આત્મહત્યા થયેલી હોવાનું પણ એવી ઉશ્કેરણીજન્ય ક્રિયાનું અનુસંગી પરિણામ તરીકે દર્શાવવું જરૂરી છે. સહાયપ્રેરણાના ગુના અને આત્મહત્યા કરવાની ક્રિયા વચ્ચેનો સંબંધ એવા સ્વરૂપના સીધા અથવા આડકતરા પ્રેરણાત્મક કાર્યોના પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત થવો જોઈએ, જે કોઈ વ્યક્તિને આત્મહત્યા કરવા માટે દોરી જાય. વધુમાં, આરોપી દ્વારા કરાયેલા કહેવાતા પ્રેરણાત્મક કાર્ય અને મૃતકે આત્મહત્યા કરવાની ક્રિયા વચ્ચેનો સમયગત નિકટપણો, તેમજ બંને વચ્ચેનો નજીકનો સંબંધ, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનાનું પુરાવું કરવા માટે સ્થાપિત કરવાના અન્ય આવશ્યક તત્વો છે.

૬.૫ ઉલ્લેખિત આરોપિત ઉશ્કેરણીજન્ય કૃત્ય અને સ્વર્ગસ્થાને આત્મહત્યા કર્યાની ઘટનાની તારીખ વચ્ચે ૭-૮ દિવસનો અંતરાલ હતો, તેથી સમયની નિકટતા તેમજ કારણની નિકટતાની કસોટી સંતોષાતી નથી, એમ કદાચ કહી શકાય; પરંતુ જો ઉક્ત સાક્ષી (પી.ડબલ્યુ. ૫, આંક ૧૯)ની સાક્ષ્યનું સાવધાનીપૂર્વક પરીક્ષણ અને મૂલવણી કરવામાં આવે, તો સાક્ષી મીનાઝે ફોન પર અપીલકર્તાએ સ્વર્ગસ્થાને કહેલા શબ્દો અંગે જે જણાવ્યું હતું, તે હિઅર-સે સ્વરૂપનું હતું. સાક્ષી-પુત્રી મીનાઝે આ આરોપિત ધમકીભર્યા શબ્દો જાતે સાંભળ્યા નહોતા; માતાએ ટેલિફોન-બૂથમાં અપીલકર્તા સાથે વાતચીત કરતી વખતે તે ત્યાં ઊભી હતી. આ બાબત અંગે એ પ્રશ્ન પણ પૂછવામાં આવ્યો હતો કે શું તે તે સમયે એસ.ટી.ડી./પી.સી.ઓ. બૂથની બહાર ઊભી હતી. તેણે વાસ્તવિક સંવાદ સાંભળ્યો નહોતો, તેથી તેની સાક્ષ્ય હિઅર-સે બની રહે છે. કોઈપણ

સ્થિતિમાં, પી.ડબલ્યુ. પનું અપીલકર્તા સાથે કદી જાતે સંવાદ થયો નહોતો, તેમજ તેણે માતા-સ્વર્ગસ્થ અને પિતાની વચ્ચેનો સંવાદ પણ જાતે સાંભળ્યો નહોતો. આ મુદ્દે તેની સાક્ષ્ય માત્ર આ પ્રકાશમાં જ સ્વીકાર્યતા અને વિશ્વસનીયતા પ્રાપ્ત કરી શકે.

૬.૬ ઉપરોક્તથી સ્વતંત્ર રીતે પણ, કોઈપણ દષ્ટિકોણથી, આરોપીએ ફોન પર મૃતકને ધમકી આપતાં જે કંઈક કહેવામાં આવ્યું હોવાનું આક્ષેપ છે, તેને ‘પ્રેરણા’ સમાન કહેવું શક્ય નથી. સંજુ ઉર્ફે સજનય સિંગ સેંગર વિ. રાજ્ય મધ્ય પ્રદેશ [૨૦૦૨ ક્રિ.એલ.જે. ૨૭૯૬ (એસસી)], માં તથ્યો, અન્ય બાબતો સાથે, એ હતા કે આરોપી અને મૃતક વચ્ચેના ઝઘડામાં આરોપીએ મૃતકને “જઈને મરી જા” એવું કહ્યું હતું. કલમ ૩૦૬, ૧૦૭, આઈ.પી.સી. હેઠળનો ગુનો આ શબ્દોના આધારે સાબિત થયો હોવાનું માનવા માટે, નીચલી અદાલતોએ મૃતકના ભાઈના કલમ ૧૬૧, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા હેઠળ નોંધાયેલા નિવેદન પર આધાર રાખ્યો હતો. સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું કે મૃતકને આવા શબ્દો કહેવામાં આવ્યા હોવા માત્રથી જ પ્રેરણા રચાતી નથી. તેણે ઠરાવ્યું કે પ્રેરણાનો આવશ્યક અનુસંગ મન્સ રિયા ની હાજરી છે. તે કેસમાં મૃતકે બે દિવસ બાદ આત્મહત્યા કરી હતી, અને સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું કે આત્મહત્યાનું કૃત્ય ઝઘડાનું સીધું પરિણામ નહોતું.

૬.૬.૧ સર્વોચ્ચ અદાલતના સંજય ઉપનામે સંજય સિંહ (ઉપરોક્ત)ના નિર્ણયમાંથી નીચેની પ્રાસંગિક નોંધો ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે,

“ભલે આપણે ફરિયાદ પક્ષની વાત સ્વીકારી લઈએ કે અપીલકર્તાએ મૃતકને ‘જઈ મરી જા’ એમ કહ્યું હતું, તો પણ માત્ર એટલા પરથી ‘પ્રેરણા’નો તત્ત્વ પૂરો થતો નથી. ‘પ્રેરિત કરવું’ શબ્દનો અર્થ કોઈ

ગંભીર અથવા અવિચારી કૃત્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવું કે પ્રેરવું, અથવા ઉત્તેજિત કરવું કે ઉશ્કેરણી કરવી એવો થાય છે. તેથી, પ્રેરણાના અનિવાર્ય અનુસંગ તરીકે દુર્ભાવનાપૂર્ણ મનોભાવનું અસ્તિત્વ આવશ્યક છે. સામાન્ય જ્ઞાનની વાત છે કે ઝઘડામાં અથવા ક્ષણિક આવેશમાં ઉચ્ચારાયેલા શબ્દોને દુર્ભાવનાપૂર્ણ મનોભાવ સાથે ઉચ્ચારાયેલા ગણાવી શકાય નહીં. તે ક્રોધ અને ભાવાવેશની સ્થિતિમાં હોય છે. બીજું, મૃતકને કહેવાતા અપશબ્દો ૨૫ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ ઝઘડા બાદ કહાયા હોવાનું જણાવાયું છે. મૃતક ૨૭ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ લટકતો મળી આવ્યો હતો. મૃતકે અપશબ્દોને ગંભીરતાથી લીધા હોવાનું માનીએ તો પણ, વચ્ચે તેના પાસે વિચારવા અને મનન કરવા પૂરતો સમય હતો; તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે ૨૫ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ અપીલકર્તાએ વાપરેલી અપશબ્દસભર ભાષાએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા દોર્યો હતો. ૨૭ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ મૃતકે કરેલી આત્મહત્યા ૨૫ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ અપીલકર્તાએ ઉચ્ચારેલી અપશબ્દસભર ભાષાના તાત્કાલિક પરિણામરૂપ નથી. ૨૭ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ મૃતકે આત્મહત્યા કરી હતી એ હકીકત પોતે જ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તે ૨૫ જુલાઈ, ૧૯૯૮ના રોજ થયેલા ઝઘડાનું સીધું પરિણામ નથી, જેમાં આરોપ છે કે અપીલકર્તાએ અપશબ્દો વાપર્યા હતા અને મૃતકને ‘જઈ મરી જા’ એમ પણ કહ્યું હતું. આ હકીકત નીચલી અદાલતોના ધ્યાનમાં આવી નહોતી.” (પરા ૧૩)

૬.૭ રંધિર સિંહ અને અન્ય વિ. પંજાબ રાજ્ય [(૨૦૦૪) ૧૩ એસસીસી ૧૨૯]માં કરાયેલા અવલોકન મુજબ, કલમ ૩૦૬, ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના અપરાધના આચરણ માટે કોઈ વ્યક્તિને ઉશ્કેરણી કરનાર અથવા તેમાં મદદ કરનાર ગણવા પૂર્વે, એવી વધુ સક્રિય ભૂમિકા આવશ્યક છે, જેને કોઈ કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરણી કરવી અથવા તેમાં સહાય કરવી તરીકે વર્ણવી શકાય. રમેશ કુમાર વિ. છત્તીસગઢ રાજ્ય [(૨૦૦૧) ૯ એસસીસી ૬૧૮]માં સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે ક્રોધ કે ભાવાવેશની ક્ષણમાં, તેના પરિણામો ખરેખર અનુસરશે તેવી મનશા વિના ઉચ્ચારાયેલા શબ્દોને ઉશ્કેરણી કહેવાઈ શકે નહીં.

૬.૮ ભગવંદાસ વિ. કરતાર સિંહ [એ.આઈ.આર. ૨૦૦૭ એસ.સી. ૨૦૪]માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે પોતાના જ નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપ્યા પછી નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું કે, “અદાલતોએ દરેક કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ તથા નીચલી અદાલતમાં રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે અત્યંત સાવધ રહેવું જોઈએ, જેથી એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકાય કે પીડિત વ્યક્તિને પહોંચાડવામાં આવેલ ક્રૂરતાએ વાસ્તવમાં તેને આત્મહત્યા કરીને જીવનનો અંત લાવવા પ્રેરિત કર્યું હતું કે કેમ. જો અદાલતને એવું જણાય કે આત્મહત્યા કરનાર પીડિત સમાજમાં સામાન્ય ગણાતી ઘરેલુ જીવનની સામાન્ય ચીડ, અસંતોષ અને મતભેદો પ્રત્યે અતિસંવેદનશીલ હતી અને આવા ચીડ, અસંતોષ અને મતભેદો સમાન પરિસ્થિતિમાં રહેલા કોઈ વ્યક્તિને આત્મહત્યા કરવા પ્રેરિત કરે તેવી અપેક્ષા ન હતી, તો આત્મહત્યા જેવા અપરાધને પ્રેરણા આપવાના આરોપમાં આરોપિત કરાયેલા આરોપીને દોષી ઠરાવવા માટે અદાલતનું અંતઃકરણ સંતોષ પામવું જોઈએ નહીં.” (પરા ૭)

ક.દ થંગા દુરાઈ વિ. રાજ્ય [૨૦૦૭ ક્રિ.લો.જ. ૪૩૭૭] માં, મદ્રાસ વડી અદાલતે આરોપી દ્વારા ઉચ્ચારવામાં આવેલા “મૃતક જીવિત કેમ હોવો જોઈએ” એવા શબ્દોને પ્રેરણારૂપ નહીં ગણાવી, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ વાંચિત કલમ ૧૦૭ હેઠળનો અપરાધ સ્થાપિત થતો નથી તેમ ઠરાવ્યું હતું. કર્ણાટક વડી અદાલતનો અભિપ્રાય કે. રામા કૃષ્ણપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય [૨૦૦૬ ક્રિ.લો.જ. ૪૩૧૪] માં પણ સમાન હતો, કારણ કે તેણે એવો નિર્ધાર કર્યો હતો કે ઝઘડા દરમિયાન મૃતક પત્ની અને પુત્રીને “જાઓ અને મરો” કહેતાં શબ્દોચ્ચારણ એટલું પૂરતું નહોતું કે ફરિયાદ પક્ષ સાબિત કરી શકે કે આરોપીએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે દુષ્પ્રેરિત કર્યો હતો.

૭. ઉપરોક્ત સર્વોચ્ચ અદાલત, આ વડી અદાલત તેમજ અન્ય વડી અદાલતોના સુસંગત ન્યાયિક ચુકાદાઓની શ્રેણીમાંથી સ્પષ્ટપણે પ્રતિપાદિત થતી સ્થિતિ એવી છે કે માત્ર ‘જઈને પોતાને મારી નાખો’ અથવા ‘હું તને મારી નાખીશ’ અથવા ‘તું મરી શકે છે’ અથવા ‘તારે જીવતું કેમ રહેવું જોઈએ’ જેવા શબ્દોચ્ચાર કે આવા અન્ય શબ્દોચ્ચાર માત્રથી જ પ્રેરણા ગણાવી શકાય નહીં. તેઓ માત્રથી, અન્ય આવશ્યક તત્વોના કોઈ પણ પુરાવા વિના, આત્મહત્યામાં ઉશ્કેરણીના ગુનાનો સ્થાપન કરી શકતા નથી. વર્તમાન કેસમાં, કલમ ૩૦૬ હેઠળ ગુનો આચરાયો હોવાનું સ્થાપિત કરવા માટે પુરાવામાંથી જે પરિસ્થિતિ રજૂ થઈ અને સ્વીકારવામાં આવી, તે મુખ્યત્વે સાક્ષી-મિનાઝના આંક ૧૯ના પુરાવા અને તેણે પોતાના પિતા તથા અવસાન પામેલી માતા વચ્ચેની વાતચીત અંગે જે કહ્યું તેના પર આધારિત છે, જેમાં આક્ષેપિત પિતાએ અવસાન પામેલીને કહ્યું હોવાનું જણાવાયું કે તેને પિતૃગૃહે જવું જોઈએ, નહીં તો તે તેને મારી નાખશે. ઉપરોક્ત પુરાવાને એકલપણે કે અન્ય પુરાવા સાથે સંયુક્ત રીતે વાંચતાં પણ એવું તારવી શકાય તેમ નહોતું કે આ શબ્દોના કારણે અથવા આ શબ્દોના કારણે

જ આક્ષેપિતે અવસાન પામેલીને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી આપી હતી. પી.ડબલ્યુ. પ દ્વારા તેના પુરાવામાં જણાવાયેલા આ શબ્દોચ્ચારોને અવસાન પામેલીને આત્મહત્યાના અતિશય પગલા લેવા માટે દોરી જાય એવી ઉશ્કેરણી તરીકે ગણાવી શકાય નહીં. આત્મહત્યામાં ઉશ્કેરણી અને તેથી કલમ ૩૦૬ હેઠળનો ગુનો, આ કેસના તથ્યો, પરિસ્થિતિઓ અને પુરાવાના આધારે આચરાયો હોવાનું કહી શકાય તેમ નથી.

૭.૧ 'ઉશ્કેરણી' શબ્દ સક્રિય ભૂમિકા સૂચવે છે. તે એવી વર્તણૂક છે, જે અન્ય વ્યક્તિ પર સક્રિય રીતે અસર કરે છે અને તેને આત્મહત્યા કરવા માટે અંતિમ પગલું ભરવા મજબૂર કરે છે. તે પરિણામ તરફ લઈ જતી વાજબી નિશ્ચિતતા સૂચવે છે, જે ધારા ૩૦૬ સાથે વાંચેલી ધારા ૧૦૭, ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળ અપરાધ સ્થાપિત કરવા માટે, ઉશ્કેરાયેલી વ્યક્તિ દ્વારા આત્મહત્યાનું કર્તવ્ય અંજામ આપવાનો કૃત્ય હશે. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, 'ઉશ્કેરણી'નો તેના યોગ્ય અને સાચા અર્થમાં અર્થ એવો વર્તણૂક અથવા ભૂમિકા છે, જે સક્રિય, નજીકની અને એવી સ્વરૂપની હોય કે જે વ્યક્તિને આત્મહત્યાનું કૃત્ય કરવા માટે હકારાત્મક રીતે મજબૂર કરે.

૮. વિદ્વાન વધારાના જાહેર અભિયોજક દ્વારા આધાર લીધેલા ગુમાન અને અન્યોમાં (ઉપરોક્ત) આપવામાં આવેલા નિણયોનું નિરાકરણ કરતાં, પુરાવાની સર્વસમગ્રતાએ એક ગંભીર ઉશ્કેરણી સૂચવી અને સ્થાપિત કરી હતી, જે ભારતીય પરિસ્થિતિમાં એક સામાન્ય સ્ત્રીને આત્મહત્યાનો પગલું ભરવા માટે પૂરતી હોવાનું જણાયું. વજ્રેશ વેંકટ રાય અન્વેકર (ઉપરોક્ત)માં, તબીબી પુરાવાએ દર્શાવ્યું હતું કે મૃત્યુ પામનારાએ ઝેર પીવા અને આત્મહત્યા કરવા પૂર્વે તેના પર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો, અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે માનસિક તેમજ શારીરિક ક્ષૂરતાએ મૃત્યુ પામનારાને આત્મહત્યા કરવા પ્રેરિત કર્યો. બાલાજી (ઉપરોક્ત) ધારા ૩૦૨, ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના

ગુનાના સંદર્ભમાં આપવામાં આવેલો નિર્ણય હતો. મરણોત્તર પરીક્ષણ અહેવાલ અને તબીબના મત મુજબ મૃત્યુ પામનારાનું ગળું દબાવીને મૃત્યુ થયું હતું, અને ગુનો સાબિત કરવા માટે બાળ સાક્ષીની સાક્ષીને વિશ્વસનીય ગણવામાં આવી હતી. થાનુ રામ (ઉપરોક્ત)માં, ગર્ભવતી રહેલી મૃત્યુ પામનારાની પરિસ્થિતિને એટલી શક્તિશાળી પરિસ્થિતિ તરીકે માનવામાં આવી કે તેણે આત્મહત્યા કરી, અને આ તર્ક પર આધાર રાખવામાં આવ્યો કે સામાન્ય રીતે, પ્રૌઢ વયની અને ગર્ભવતી સ્ત્રી, જો સુધી તેના પ્રત્યેની ફૂરતા અત્યંત ઉંચા સ્તરની અને અપરિહાર્ય બિંદુએ પહોંચી ન હોય, ત્યાં સુધી આત્મહત્યા ન કરે; જે ઉશ્કેરણીના આરોપને સાબિત કરે છે. મોહન. હોશન એ.પી. અને અન્ય (ઉપરોક્ત)માં આપવામાં આવેલો નિર્ણય દાઝીને મૃત્યુના કેસ સંબંધિત હતો અને મૃત્યુ પામનારાએ લગ્નના ૧૧ મહિનામાં આત્મહત્યા કરી હતી, અને અદાલતે ઠરાવ્યું કે તેના પર કરવામાં આવેલી માનસિક ફૂરતાએ તેને પોતાનું જીવન અંત કરવા દોરી. અતએવ, વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા આધાર લેવાયેલા કોઈ પણ નિર્ણયો કેસની હકીકતોમાં સહાયક કે પ્રાસંગિક નહોતા.

૯. ઉપર ચર્ચા મુજબ, કોઈપણ દષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે તો, આઈપીસીની કલમ ૩૦૬ હેઠળનો ગુનો સાબિત કરવા માટેની આવશ્યક ઘટકો પુરાવાથી સંતોષાતાં નથી.

૧૦. ઉપરોક્ત કારણો અને ચર્ચાના આધારે, કલમ ૪૮૮-અ, ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં માનનીય સત્ર અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ અને સજા, દંડ સહિત, યથાવત્ રાખવામાં આવે છે અને, રાખવામાં આવે છે. અપીલકર્તા-આરોપીએ ઉક્ત ગુનાના સંદર્ભમાં સજાનો અવધિ અગાઉથી જ ભોગવી લીધો છે. દંડની રકમ, જો ભરવામાં આવી ન હોય, તો તે ચૂકવવાની રહેશે અને તેની અપરિપાલનાની સ્થિતિમાં નિર્ધારિત ડિફોલ્ટ કેદની કલમ લાગુ પડશે.

૧૧. અપીલકર્તા-આરોપી સામે ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનાના સંદર્ભમાં આપવામાં આવેલ દોષસિદ્ધિ ટકાઉ નથી અને તેને અત્રે રદ કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્તના પરિણામસ્વરૂપ, અપીલકર્તાને જેલમાંથી મુક્ત કરવામાં આવશે અને તુરંત સ્વતંત્ર કરવામાં આવશે, જો અન્ય કોઈ ગુનાના સંદર્ભમાં તેને અટકાયતમાં રાખવાની આવશ્યકતા ન હોય. જો કોઈ રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી હોય, તો તે સંબંધિત નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

(એન.વી. અંજરિયા, ન્યાયાધીશ.)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.